

Előterjesztés.

a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége részére.

Az Országos Tervhivatal Elnökének 500.560/1951.O.T.Á.H. számú rendelete intézkedik a tankönyv és szakirodalom szerzői és fordítói, valamint az ezekkel kapcsolatos egyéb díjainak megállapításáról. Az említett rendelet 14.§-a a következőket mondja:

"A közszolgálatban vagy egyébként az állammal, állami vállalattal szolgálati viszonyban álló személyek azért a szerzői vagy fordítói munkájáért, vagy bírálatáért, amelyet a szolgálati viszonyból folyóan hivatali, illetőleg szolgálati tennivalóként végezt, a jelen rendelet alapján díj nem jár."

Az idézett rendeletszakass alapján tehát olyan szerzői munkákért, amelyeknek a megírása egy-egy kutatóintézetünk tématervébe tartozik, a szerzőknek, tehát a kutatóintézeti dolgozóknak díjazás nem jár. E rendelettel ellentétben az Akadémia intézeteinél kialakult gyakorlat az, hogy a szerzők - noha a mű megírása a kutatóintézet tématervében szerepel - a szerzői honoráriumot felveszik. Legjobb esetben az történt eddig, hogy egyes kutatóintézetek vezetői a szerzői honoráriumnak egy részét fizették ki a szerzőnek - elvben amilyen arányban munkaidőn túl dolgozott a szerző a munkán - míg a szerzői tiszteletdíj másik részét állami bevételi számlákra juttatták. Ez a gyakorlat is csak szorványosan történt és gyakoribb volt az az eset, hogy a szerzők a teljes tiszteletdíjat felvették.

Ezen rendelet ellenes gyakorlat következményeként állott elő az a helyzet, hogy pl. a Népzene Kutató Csoport tudományos dolgozóinak kimondottan kettős illetményt élveznek. A Csoport tulajdonképeni feladata az, hogy összegyűjtse a nép aján élő népdalokat, azokat rögzítse és megfelelő elemzés és csoportosítás után kiadásra kész kéziratot készítsen elő. Ezen munkának eredményeként - amely munkát egyébként hivatalos munkaidejükben végezik a szerzők - megjelenik átlag évente 1-1 kötet, amely kötetért általában 60-70.000.-Ft szerzői tiszteletdíj jár. Ezt a tiszteletdíjat a szerzők felveszik, ami számukra a szóbanlevő rendelettel ellentétesen lényegében második fizetést jelent.

Tekintettel arra, hogy az Akadémia intézetei által folytatott gyakorlat a fentemlitett rendelettel ellentétes, tehát jogszabályellenes, ki van téve az Akadémia Elnöksége annak, hogy egy ellenőrzés kapcsán komoly kifogás tárgyát képezi ez a gyakorlat. Ennek elkerülése érdekében az elmúlt év közepén írásbeli előterjesztést tettem az Elnökséghez, amelyben kértem, hogy vételessé e kérdés vizsgálat alá. Javasoltam, hogy kellő megvizsgálás után a következő alternatívák valamelyike fogadtassék el:

- a./ Utasítsa az Akadémia Elnöke az akadémiai intézetek vezetőit fenti rendelet betartására.
- b./ Amennyiben fenti rendelet betartása tudománypolitikai szempontból helytelen lenne, ez esetben az Akadémia megfelelő fórumoknál járjon el annak érdekében, hogy a rendelet legyen olyan értelemben megváltoztatva, amilyent a tudománypolitikai érdekek megkívánnak.

68
24
102
34
28

E kérdés az elmúlt évben levétetett a napirendről, ezért ez év elején - tartva attól, hogy a jogszabályellenes gyakorlat hallgatóságos törése miatt kellemetlenség érheti az Akadémiát - újlag észrevétellel éltem az Akadémia Főtitkáránál. Az Akadémia Főtitkára utasítást adott ekkor arra, hogy e kérdés rendezésének a tervezetét az Oktatásügyi Miniszter véleményével összhangba hozva dolgozzuk ki.

Ilyen előzmények után léptünk érintkezésbe az Oktatásügyi Miniszteriummal, ahol kiderült, hogy e kérdésnek a rendezése tekintetében éppen ebben az időpontban tett az Oktatásügyi Miniszter is kezdeményező lépéseket. Az Oktatásügyi Miniszterium eddig tett intézkedéseinek másolatát csatolom.

Az Oktatásügyi Miniszterium kezdeményezése alapján a Kiadói Főigazgatóság f. hó 19.-én / hétfőn/ d.e. 10 órára az érintett tárca képviselőinek meghívásával egy értekezletet hívott össze, amelyen rendezni kívánja e kérdést.

Az értekezlet célja, hogy az érdekelt tárca véleményének meghallgatása után egy rendelettervezetet kíván kidolgozni a Kiadói Főigazgatóság, amelyet azután hivatalosan is megküld majd minden tárcahoz hivatalos hozzászólás végett.

Kérem az Elnökséget:

a./ Jelölje ki, hogy a 19.-i értekezleten ki képviselje az Akadémiát a Kiadói Főigazgatóságon tartandó előzetes értekezleten.

b./ Foglaljon állást és ennek alapján lássa el megfelelő irányelvekkel azt a megbizottat, aki az Akadémiát a szóbanlevő értekezleten képviseli.

Az Akadémia állásfoglalását illetően a magam részéről azt javaslom, hogy - Erőssy-Gruz miniszter elvtárs másolatban csatolt rendelettervezetében lefektetett alapelvekhez kapcsolódva - az Akadémia azt az elvet képviselje, hogy az 500.560/1951.O.T.A.H. számú rendelet 14.§-ával ellentétben a szerzői tiszteletdíj olyan mértékben, amilyen mértékben a kérdéses mű munkaidőn kívül készült, a szerző a szerzői tiszteletdíjat felvehesse. Amilyen mértékben munkaidő alatt történt a mű szellemi előállítás, olyan mértékben képezze a szerzői tiszteletdíj állami bevétel tárgyát.

B u d a p e s t, 1956. március 16.

Gaál
/Gaál Imre/
Gazdasági Titkárság
vezetője.

M á s o l a t .

OKTATÁSI MINISZTERIUM
Budapest, V., Szalay-u. 10/14.

Ugyiratszám:
3-P3/1956.

Köpeczi Béla elvtársnak,
Kiadói Főigazgatóság
vezetője,

Budapest.

Tárgy: Tudományos in-
tézetek részére
dolgozók és
külső munkatér-
sok által vég-
zett írói és
lektori munkák
díjazása.

A tankönyv-és szakirodalom szerzői és fordítói, valamint az ezek-
kel kapcsolatos egyéb díjainak megállapításáról szóló 500.560/1951.
/Tg.É.VII.11./O.T.A.H. számú rendelet nem ad lehetőséget arra,
hogy állami intézménnyel szolgálati viszonyban álló személy
azért a szerzői, fordítói munkájáért vagy bírálatáért, amelyet a
szolgálati viszonyból folyóan hivatali, illetőleg szolgálati
tennivalóként végzett, a szerzői díjazást megkapja.

Ez a rendelkezés nagymértékben gátolja a Pedagógiai Tudományos
Intézet dolgozóinak tudományos munkáját. A tudományos munka ter-
mészetéből folyik ugyanis, hogy azt nem lehet a hivatali munka-
idő keretei közé szorítani, így a dolgozók tudományos jellegű
feladatokkal munkaidőn túl is foglalkoznak. A jelenlegi rendel-
kezések alapján azonban, mivel a dolgozók az Intézet munkatervé-
vel kapcsolatos kézírataikért szerzői díjat nem vehetnek fel,
szabad idejükben végzett munkájukért nem részesülnek díjazásban.
Indokolttá teszi a pedagógiai szakirodalom elmaradottsága is,
hogy az Intézet dolgozóinak tudományos munkáik közzétételében anyagi-
lag érdekeltek legyenek.

A fentiekre tekintettel a mellékelt utasítást kívántam kiadni,
amelyhez a pénzügyminiszter, a népművelési miniszter és az Or-
szágos Tervhivatal elnöke egyetértését kértem. A pénzügyminisz-
ter és az Országos Tervhivatal elnöke nem értett egyet az-
al, hogy az Intézet dolgozóinak olyan munkáért díjazásban részesülje-
nek, amely feladat az Intézet munkatervében szerepel. A népmű-
velési miniszter egyetértett a szabályozás szükségességével és
a tervezetben foglalt elvekkel, de nem tartotta helyesnek, hogy
a rendelkezés csak a Pedagógiai Tudományos Intézet dolgozóira
vonatkozzék, mert ezek a kérdések az országban működő többi tu-
dományos kutató intézetek dolgozóinak esetében is felmerülnek,
ezért valamennyi tudományos intézetre kötelező általános érvényű
rendelkezés kiadását javasolta.

Az 500.560/1951./Tg.É.VII.11./O.T.A.H. számú rendelet módosítá-
sa, illetőleg kiegészítése a tudományos intézetekkel munkaviszony-
ban nem álló külső munkatársak díjazását illetően is szükséges.

A rendelet ugyanis egyrészt csak a kiadásra kerülő írói művek
szerzői és lektori munkájának díjazásáról rendelkezik, míg
a tudományos intézetek részére készített feldolgozások, írói
művek több esetben nem kerülnek kiadásra, másrészt nem terjed
ki sok olyan írói mű, feldolgozás díjazására, amelyek a tud-
ományos intézetek munkájában gyakran felmerülnek.

A fentiekre tekintettel a Pedagógiai Tudományos Intézet külső
munkatársainak megbízásáról és díjazásáról is utasítástervezet
készült, amelyet az említett főhatóságokhoz szintén megküldtem
véleményezésére. Mind az Országos Tervhivatal elnökének, mind
a népművelési miniszternek az volt a javaslata, hogy a Kiadói
Főigazgatóság útján az érdekelt miniszteriumoknak, főhatóságok-
nak bevonásával olyan jogszabály készüljön és kerüljön kiadásra,

amely a tudományos intézetek szoros munkakörben dolgozó külső munkatársainak megbízását egységesen szabályozza. Ebben a jogszabályban meghatározott díjkategóriák figyelembevételével azután az egyes miniszteriumok, főhatóságok külön szabályoznák tudományos intézeteik kutatóköreinek megfelelően az egyes munkák díjazását.

A fentiek értelmében kérem Vezető Elvtársat, hogy az árszabályozási hatáskör rendezéséről szóló 46/1955./VIII.10./M.T. számú rendeletben foglalt jogkörénél fogva a tudományos intézetek dolgozóinak az Intézet termunkája keretében végzett írói és lektori munkáinak díjazását, valamint a tudományos intézetek külső munkatársainak megbízását és díjazását szabályozni sziveskedjék.

Megjegyzem, hogy a díjazások általános szabályozásáig terjedő hatállyal szükségesnek tartottam a Pedagógiai Tudományos Intézet külső munkatársainak megbízásáról és díjazásáról a mellékelt utasítás kiadását. A Pedagógiai Tudományos Intézet dolgozóinak az Intézet termunkája keretében végzett művei után járó díjak kifizetéséről való döntés jogát a kérdés végleges rendezéséig magannak tartottam fenn.

Budapest, 1956. január 7.

A hivatalos másolat hitelűl:

Erdey-Gruz Tibor s.k.

Szentkirályi s.k.

irodavezető.

O.M.

M á s o l a t .

Tervezet.

Az oktatásügyi miniszternek és az Országos Tervhivatal elnökének
...../O.T. /O.M.számú együttes utasítása
a Pedagógiai Tudományos Intézet dolgozóinak az Intézet termunkája
keretében végzett írói és lektori munkái díjazásáról.

A pénzügyminiszterrel és a népszüvelési miniszterrel egyetértésben az alábbiakat rendelem el:

1.§.

Az utasítás hatálya kiterjed a Pedagógiai Tudományos Intézettel /a továbbiakban: Intézet/ munkaviszonyban álló dolgozóknak az Intézet munkatervébe felvett feladatok keretében készített, kiadásra előirányzott írói munkái, közleményei és lektori munkái díjazására.

2.§.

A termunkák keretében készülő írói művekre, illetőleg lektori munkákra a kiadóvállalattal az Intézet igazgatója köt szerződést, illetőleg a kiadóvállalat az Intézet igazgatójának ad megbízást és a kiadóvállalat a díjakat az Intézet letéti számlájára fizeti be.

3.§.

/1/ Az Intézet igazgatója a szerzői díjakból a mű elkészítésében résztvevő tudományos munkakörben működő dolgozói részére legfeljebb az 500.560/1951.O.T.A.H. számú rendeletben meghatározott díjnak kifizetését rendelheti el.

E szerzői díjat azonban általában annak figyelembevételével kell csökkenteni, hogy a kézirat milyen mértékben épül az Intézet kollektív munkával elért, vagy külső munkatársai által szolgáltatott eredményekre és milyen mértékben lehetett azt a kötelező munkaidő alatt elkészíteni. Általában / ha nincsenek különleges szempontok/ a dolgozó részére kifizetésre szerzői díjat olyan arányban csökkentse az Intézet igazgatója, amilyen arányban áll a hivatalos munkaidő alatt elvégezhető része a munkának a mű elkészítéséhez szükséges összes munkához.

Kivételes esetekben / pl. ha a munka magas ideológiai és szakmai színvonala, vagy kutatás-módszertani jelentősége indokolja / a szerzői díjak teljes összegben is kifizethetők.

/2/ A termunkák keretében készülő írói művek lektori díjának kifizetésével kapcsolatban az /1/ bekezdésben foglaltakat kell értelemszerűen alkalmazni.

/3/ A szerzői és lektori díjak csökkentése folytán a letéti számlán mutatkozó maradványokat az Intézet bevételi számlája javára kell átutalni.

/4/ Az utasítás hatálya alá eső munkákra vonatkozóan a tankönyv- és szakirodalom szerzői és fordítói, valamint az ezekkel kapcsolatos egyéb díjainak megállapításáról szóló 500.560/1951.O.T.A.H. számú rendelet 14.§-a a fentieknek megfelelően módosul.

4.§.

Az utasítás az Oktatásügyi Közlönyben való közzététel napján lép hatályba.

Budapest, 1955. november 28.

A hivatalos másolat hitelűl: P.H.

Erdey-Gruz Tibor s.k.

Szentkirályi s.k.
irodavezető.